

University of Vermont, místo, kde stačí říct, že jste z Brna

Kateřina Štastná, FF MU, Ústav religionistiky

Před nějakou dobou jsem se rozhodla rozšířit si obzory studiem v zahraničí. Výběr jsem poměrně nekompromisně zúžila na země anglicky mluvící a vzhledem k dostupnosti vyšly z výběru nejlépe Spojené státy americké. Z Masarykovy univerzity se do USA dá dostat různě, avšak pro mě finančně nejvýhodnější řešení představoval americký program ISEP – International Students Exchange Programmes, který funguje na principu výměny. Stojí za zmínku, že Masarykova univerzita je jediná česká univerzita, která je do tohoto programu zapojena. Při mém výběru univerzit byla University of Vermont (dále UVM) v Burlingtonu ve Vermontu jasné číslo jedna. Nejenže jsem o této univerzitě několikrát slyšela během výuky, ale také jsem si říkala, že by nebylo úplně špatné studovat u Luthera H. Martina a Williama E. Padena. Navíc mi tato univerzita byla doporučena hned z několika zdrojů, a tak jsem zažádala, byla přijata do výměnného programu a umístěna na UVM, kam jsem dorazila na konci srpna 2009. Nespornou výhodou bylo, že docent Bělka trávil nějaký čas v Burlingtonu před mým příjezdem, a tak tamní vyučující na můj příjezd upozornil. Vedoucí ústavu se mnou krátce na to navázal e-mailovou komunikaci a velmi ochotně mi pomohl se zápisem na to již zaplněných předmětů. I profesorovi stačila informace, že jsem z Brna, aby mě nechal zapsat se do jeho předmětu, který pro velký zájem studentů už také nebyl dostupný. Je tedy více než zjevné, že brněnský a burlingtonský ústav religionistiky k sobě chovají velkou vážnost a úctu.

Ústav religionistiky na UVM je poměrně malý a jeho prostory se nacházejí v patrně bývalé rodinné vile. K výuce se používá učebna v přízemí, která zjevně vznikla úpravou obývacího pokoje s krbem, trámy s vyřezanými ornamenty a policemi plnými knih. Uprostřed se nachází oválný stůl, u kterého sedí studenti s profesorem, další studenti sedí podél zdí. Kapacita místnosti je kolem 16 osob, což má velký vliv na to, jak probíhá výuka. Když ponechám stranou různé aspekty kulturního šoku z amerického prostředí, který na mě doléhal v různých vlnách, byl to právě styl výuky, který mi i po měsících činil určité potíže.

Na ústavu religionistiky na UVM se bez ohledu na obtížnost kurzu vyžaduje pravidelná docházka, příprava na každou přednášku (přednášky jsou zpravidla dvakrát týdně), diskuze o nastudovaných materiálech a často také eseje, která nějakým způsobem reflektuje, co si student přečetl. Ve výsledku, pokud studujete čtyři nebo pět předmětů, musíte nevyhnutelně číst až několik set stran a psát tři až čtyři eseje týdně. Kromě tohoto základu se navíc požadují projekty a prezentace, rozsáhlejší eseje v půlce semestru a závěrečné eseje na konci semestru podle toho, o jak obtížný kurz se jedná. Ačkoliv se vyžaduje práce kvalitní, nepožaduje se až tak vysoká úroveň, jak jsem si myslela, protože by se z toho studenti nejspíš zbláznili. Alespoň mně by to hrozilo.

Když jsem vám nyní napsala velmi dobré důvody, proč v Burlingtonu nestudovat – kdo by se chtěl v Americe pořád učit – je třeba napsat, proč to stojí za to. Zcela

jednoznačně; protože to je jiné a velice zajímavé zažít. Člověk si kupříkladu hned uvědomí, že placení školného kromě zřejmých nevýhod pro studenty, skýtá mnohé výhody. Studium na UVM stojí kolem 40 000 dolarů ročně, pokud nejste z Vermontu. Díky tomu má univerzita prostředky na vytvoření obrovského zázemí pro studenty na kampusu a navíc jeden vyučující většinou učí jen jeden kurz v semestru. Profesori tak mají příležitost se na tento kurz plně soustředit a věnovat se těm 16 studentům, kteří na něj docházejí. To se během mého studia projevilo například v kurzu Interpretace náboženství profesora Trainora, vedoucího ústavu, kde jsme byli nuceni za semestr napsat devět různě dlouhých esejů. Navzdory tomu, kolik to je psaní, představte si, kolik je to čtení. Přesto jsme eseje dostávali zpátky do týdne od odevzdání s poznámkami a závěrečným slovním ohodnocením. Okamžitá a poměrně detailní zpětná vazba v době, kdy jsem si pamatovala své myšlenkové pochody všelijak vyjádřené v angličtině, mě zpočátku dost znervózňovala, ale po chvíli jsem ji začala vnímat velmi pozitivně. Profesor Trainor mi navíc opravoval i gramatické chyby, takže se moje eseje červenaly do dále, ale má angličtina měla alespoň šanci na zlepšení. Nutno poznamenat, že díky benevolenci vyučujících jsem nebyla hodnocena za úroveň projevu v anglickém jazyce, ale pouze za jeho obsah.

Ze všech nových věcí, které jsou s tímto typem výuky spojeny, mě nejvíce fascinovala a život komplikovala diskuze během přednášek. Zatímco jsem byla schopná přinutit se číst obrovské množství literatury, s formováním argumentů, a navíc anglicky, to bylo horší. Diskuze je povinná součástí účasti na každém kurzu, čili pokud nemluvíte, snižuje se vám výsledné hodnocení. Přednášky na ústavu religionistiky tedy mají podobu seminářů a student se tam nedozví až tak mnoho nových informací. Diskutuje se o obsahu povinné četby s cílem dosáhnout jejího porozumění. Navzdory tomu, že by mnohdy bylo lepší, kdyby studenti raději mlčeli, potkala jsem na několika kurzech studenty s naprosto vynikající argumentací. Mám pocit, že schopnost argumentovat je něco, v čem mají američtí studenti bakalářského studia na UVM navrch nad našimi. Naši by je zas přebili svými faktickými znalostmi, které americkým studentům občas až žalostně schází.

Jako pozitivum se dá navíc uvést, že pokud přežijete práci v semestru, zpravidla už víte, zdali jste předmět udělali nebo ne. Potom stačí intenzivně pracovat během zkouškového, které trvá týden, a máte před sebou školou nerušené a dlouhé prázdniny.

Během těch dvou semestrů na UVM jsem navštěvovala různé kurzy, a to nejen na ústavu religionistiky, ale také třeba na katedře hudby, kterou mohu také doporučit. Z těch religionistických se jednalo kromě výše zmíněné Interpretace náboženství třeba o kurzy Náboženství v Americe, Populární kultura a americké náboženství, Náboženství a kognice a Čtení a výzkum. Čtení a výzkum je zajímavý předmět, protože je v podstatě celý v rukou studenta. Student během semestru pracuje na projektu, který si připravil po domluvě s vyučujícím, který nad projektem dohlíží. V podstatě se může jednat o cokoliv, co vás zajímá, jen si musíte najít vyučujícího, který danému tématu alespoň trošku rozumí a je ochoten se vám věnovat. Na konci semestru za to navíc dostanete kredity jako za standardní kurz.

Velkým překvapením pro mě byly kurzy profesora Martina; Náboženství a kognice a Helénistická náboženství – Kosmologie, komunita, kognice, které se však dají jen těžko popsat. Musí se zažít. Pro přiblížení se dá říci, že profesor Martin na první přednášce polovinu studentů popudí a druhou šokuje ve snaze

snížit počet studentů ochotných navštěvovat jeho kurz. I když Martin bývá časem trochu mírnější, jeho styl výuky je stále velmi provokativní. Zpočátku jsem nevěděla, co si o tom myslet. Měla jsem po přednáškách stejný pocit, jaký mívám po shlédnutí nového filmu Tima Burtona. Takový ten vnitřní rozpor, kdy nevím, zdali to je naprosto geniální, nebo naprostá šílenost. V případě Martinových přednášek vyhrálo to první. A tak jsem přestala řešit, jak nekorektní výroky jsem občas zaslechla a uznala jsem, že mě alespoň nutí se nad tím, co říká, pořádně zamyslet. Martinovy přednášky byly jen jednou týdně a tedy tříhodinové, přesto jsem neměla problém udržet pozornost. Skvěle jsem se bavila. Martin si nepotrpěl na formální atmosféru a studenti se po pár přednáškách uvolnili a velmi rychle adoptovali jeho pravidlo – „co na srdci, to na jazyku“, což občas vedlo k poměrně nezvyklým diskuzím. Navíc bez ohledu na to, jak moc se diskutovalo během přednášek, hodně se diskutovalo i po nich, protože jsme každý týden po hodině zamířili do našeho oblíbeného podniku na večeri a nějaký ten drink. I když bylo předem avizováno, že pravidelná účast nám známku nezlepší, mám pocit, že to, že mnohé z nás Martin poznal blíž, přece jen pozitivní vliv mělo.

Profesor Paden odešel předtím, než jsem přijela, do důchodu, a tak jsem ho první semestr potkávala jen nahodile. Druhý semestr mého pobytu se na ústav vrátil vyučovat předmět, který jsem už však absolvovala, a tak jsem alespoň přijala jeho pozvání a občas ve třídě alespoň seděla. Martin navíc Padena občas pozval do svých přednášek a diskuze těchto dvou profesorů, kteří se spolu hádají už snad 40 let, jsou naprosto k popukání, tedy kromě toho, že jsou obrovsky přínosné. Během svého pobytu ve Vermontu jsem viděla Martina dohadovat se s kdekým, s profesory hostujícími na jeho přednáškách, účastníky konference American Academy of Religion v Montrealu apod., ale mám pocit, že v Padenovi, možná díky tak dlouhému přátelství, má opravdového argumentačního soka.

O vynikajících vyučujících a skvělých přednáškách bych mohla psát ještě dlouho, ale snad by bylo vhodné říci něco o Burlingtonu, kde jsem žila posledních devět měsíců, o lidech, kteří ho obývají a o UVM obecně. Burlington je na americké poměry velmi malé město s pěknou architekturou obklopené krásnou hornatou krajinou. Lidé v Burlingtonu jsou zpravidla superslušní, což i u Američanů z jiných států občas budí údiv až nedůvěru. Většina míst, na které se potřebujete dostat, je dosažitelná pěšky nebo městskou dopravou, která je pro studenty UVM zadarmo. Stát Vermont má pověst jednoho z nejliberálnějších států ve Spojených státech. Paradoxně právě proto tam občas potkáte fundamentální náboženské skupiny protestující proti novým zákonům. Po mém příjezdu ulicemi kráčela Westboro Baptist Church z Kansasu, která přijela do Vermontu protestovat proti přijetí zákona o sňatcích homosexuálů. Liberální kampus je také oblíbeným místem pro vystoupení evangelikálních křesťanů z okolí, kteří zpravidla postávají u univerzitní knihovny a s Biblí v ruce argumentují proti evoluci. Studenti v Burlingtonu takové věci nemají rádi a vehementně protestují proti takovým výrokům, a tak na podobná shromáždění zpravidla dohlíží místní a univerzitní policie. Liberálnost UVM se projevuje například v tzv. Naked Bike Ride, což je přesně to, co myslíte. Obrovské množství nahých lidí na konci každého semestru běhá, jezdí na kole a skateboardu a případně lyžuje okolo vymezené části kampusu. Celá tato akce nemá žádný hlubší význam. Studenti to dělají prostě proto, že můžou. Pokud vím, není mnoho univerzit v USA, které by něco podobného povolily.

V Burlingtonu se nachází poměrně dobrá umělecká scéna. Mně se zalíbily malé bary, kde si můžete pravidelně a zadarmo poslechnout jazz, blues, rock nebo v podstatě jakýkoliv žánr v podání místních kapel, které nejsou vůbec špatné. Kromě javorového sirupu, lyžování a liberálnosti je Vermont proslulý i světově známou zmrzlinou Ben & Jerry's, které tu nevyhnutelně člověk zkonzumuje obrovské množství. Pravého Vermontana poznáte podle šílených módních výstřelků, jako jsou žabky při teplotě nižší než -10 stupňů Celsia. Vermontské počasí je téma četných vtipů a samo o sobě přijde člověku jako zajímavý vtip. Možná proto má většina lidí Vermontu víc jak půl roku plné zuby.

Burlington je místo, které ne každému vyhovuje a pokud nejste moc učící typ, pak tamní ústav religionistiky asi pro vás nebude to pravé ořechové. Profesor Paden už zřejmě více učít nebude a profesor Martin odchází do důchodu s koncem akademického roku. Pokud ale dokážete překonat těchto pár námitek a při rozhodování, kam v USA na výměnný pobyt, vyberete UVM, nebudete litovat. Na ústavu stále zůstalo několik vynikajících profesorů, učení se dá přežít, počasí se časem zlepší a když vás Burlington štve, můžete zajet třeba do Montrealu, Bostonu nebo New Yorku.

Můj pobyt se mi už velice krátí a musím říct, se některé věci mi budou chybět. Přesto je mi jasné, že se nevracím zpátky k horšímu. Navíc se mi bude odjíždět lehčeji s vědomím, že někteří mí američtí přátelé mě brzy navštíví. Za zvláštní zmínku stojí příjezd Luthera Martina, který bude v podzimním semestru učit na brněnském ústavu religionistiky dva předměty. První, Počátky křesťanství, bude určen pro studenty bakalářského studia, druhý, Helénistická náboženství, pro studium magisterské. Čeští studenti budou vlastně jako poslední mít možnost navštěvovat Martinovy přednášky, které budou nepochybně stát za to. Už teď mi dochází, jak velkou měrou mě jeho výuka ovlivnila a myslím, že byste si tuto ojedinělou příležitost neměli nechat ujít.

Když jsem zvažovala Vermont jako místo, kde studovat, docent Bělka mi řekl možná s troškou nadsázky: „Když do Ameriky, tak do Vermontu.“ A myslím, že s tím souhlasím.